

Διατήρηση της μηχανικής ενέργειας

Απόδειξη

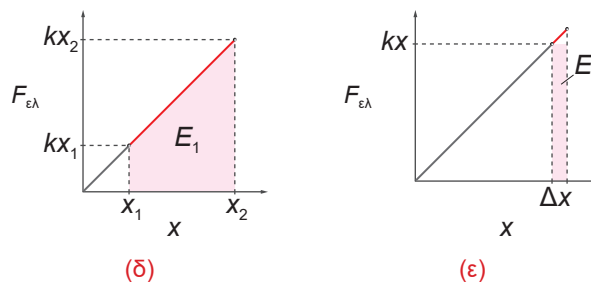
Στο **σχήμα** φαίνεται η κίνηση ενός σώματος που είναι προσδεμένο στο ένα άκρο ιδανικού οριζόντιου ελατηρίου, το άλλο άκρο του οποίου είναι ακλόνητα στερεωμένο σε κατακόρυφο τοίχο. Η κίνηση πραγματοποιείται σε λείο οριζόντιο δάπεδο. Στο **στιγμιότυπο (α)** φαίνεται το ελατήριο στη θέση φυσικού μήκους, ενώ στα **στιγμιότυπα (β)** και **(γ)** φαίνονται δύο τυχαίες θέσεις $\bar{x}_1$ και $\bar{x}_2$ από τις οποίες διέρχεται το σώμα με ταχύτητες $\vec{v}_1$ και $\vec{v}_2$ τις χρονικές στιγμές t_1 και t_2 αντίστοιχα. Θεωρούμε ως σύστημα συντεταγμένων την ευθεία της κίνησης με αρχή ($x = 0$) το ελεύθερο άκρο του ελατηρίου στη θέση φυσικού μήκους και θετική φορά προς τα δεξιά, οπότε:

$$x_1 < x_2 \text{ και } v_1 > v_2$$

Γνωρίζουμε ότι το μέτρο της δύναμης του ελατηρίου δίνεται από τη σχέση:

$$F_{\varepsilon\lambda} = kx \quad (i)$$

όπου k η σταθερά του ελατηρίου. Στα **σχήματα (δ)** και **(ε)** φαίνονται δύο γραφικές παραστάσεις της **σχέσης (i)**. Στο **σχήμα (δ)** φαίνονται οι θέσεις $\bar{x}_1$ και $\bar{x}_2$ του σώματος (είναι οι απομακρύνσεις του ελατηρίου από τη θέση φυσικού του μήκους τις χρονικές στιγμές t_1 και t_2 αντίστοιχα) και οι δυνάμεις που δέχεται το σώμα από το ελατήριο, ενώ στο **σχήμα (ε)** οι θέσεις είναι πάρα πολύ κοντά (στοιχειώδης μετατόπιση Δx).

Σχήμα Διάγραμμα $F_{\varepsilon\lambda} - x$ (δ) για τη συνολική παραμόρφωση, (ε) για μια στοιχειώδη παραμόρφωση

Στο **σχήμα (δ)** το γραμμοσκιασμένο τμήμα με εμβαδόν E_1 έχει σχήμα τραπεζιού. Έχουμε:

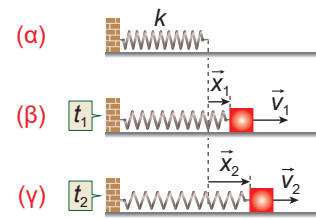
$$E_1 = \frac{B + \beta}{2} \cdot u = \frac{kx_2 + kx_1}{2} (x_2 - x_1)$$

οπότε:

$$E_1 = \frac{1}{2} kx_2^2 - \frac{1}{2} kx_1^2 \quad (ii)$$

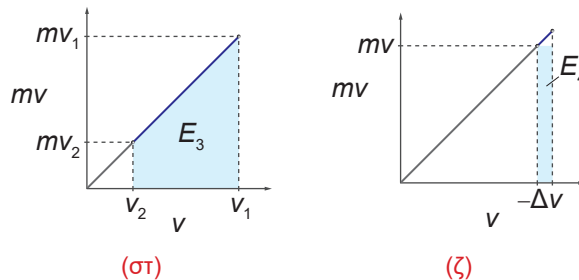
Στο **σχήμα (ε)**, επειδή η μετατόπιση είναι στοιχειώδης, το γραμμοσκιασμένο τμήμα μπορεί να θεωρηθεί ορθογώνιο με εμβαδόν E_2 , οπότε ισχύει:

$$E_2 = kx \Delta x \quad (iii)$$

Σχήμα (α) Ένα ελατήριο στη θέση φυσικού μήκους. (β), (γ) Ένα σώμα κινείται σε λείο δάπεδο προσδεμένο στο ελεύθερο άκρο του ελατηρίου.

Στα **σχήματα (στ)** και **(ζ)** φαίνονται οι γραφικές παραστάσεις της φυσικής ποσότητας mv , η οποία προφανώς είναι ανάλογη με την ταχύτητα v , αφού η μάζα του σώματος είναι σταθερή. Στο **σχήμα (στ)** φαίνονται οι ταχύτητες v_1 και v_2 του σώματος (τις χρονικές στιγμές t_1 και t_2 αντίστοιχα) και τα γινόμενά τους με τη μάζα του σώματος, ενώ στο **σχήμα (ζ)** οι ταχύτητες είναι πάρα πολύ κοντά (στοιχειώδης μεταβολή ταχύτητας Δv).

Σχήμα Διάγραμμα $mv-v$ **(στ)** για τη συνολική μεταβολή ταχύτητας, **(ζ)** για μια στοιχειώδη μεταβολή ταχύτητας

Στο **σχήμα (στ)** το γραμμοσκιασμένο τμήμα με εμβαδόν E_3 έχει σχήμα τραπέζιου. Έχουμε:

$$E_3 = \frac{B + \beta}{2} u = \frac{mv_1 + mv_2}{2} (v_1 - v_2)$$

οπότε:

$$E_3 = \frac{1}{2}mv_1^2 - \frac{1}{2}mv_2^2 \quad \text{(iv)}$$

Στο **σχήμα (ζ)**, επειδή η μεταβολή της ταχύτητας είναι στοιχειώδης, το γραμμοσκιασμένο τμήμα μπορεί να θεωρηθεί ορθογώνιο με εμβαδόν E_4 , οπότε ισχύει:

$$E_4 = -mv\Delta v \quad \text{(v)}$$

Εφαρμόζοντας τον 2ο Νόμο του Νεύτωνα για το σώμα στον άξονα της κίνησής του έχουμε:

$$\Sigma \vec{F}_x = m\vec{a}_x \quad \text{ή} \quad F_s = ma_x$$

οπότε:

$$-kx = ma_x \quad \text{(vi)}$$

Από τις **(iii)** και **(vi)** καταλήγουμε στην **(v)** ως εξής:

$$E_2 = kx\Delta x = -ma_x\Delta x = -m\frac{\Delta v}{\Delta t}\Delta x = -m\frac{\Delta x}{\Delta t}\Delta v = -mv\Delta v = E_4$$

Άρα, τα εμβαδά E_1 και E_3 θα είναι και αυτά ίσα, οπότε:

$$E_1 = E_3 \quad \text{ή} \quad \frac{1}{2}kx_2^2 - \frac{1}{2}kx_1^2 = \frac{1}{2}mv_1^2 - \frac{1}{2}mv_2^2 \quad \text{ή} \quad \frac{1}{2}kx_1^2 + \frac{1}{2}mv_1^2 = \frac{1}{2}kx_2^2 + \frac{1}{2}mv_2^2$$